

College Aruba financieel toezicht

Aan
De minister van Financiën, Economische Zaken en Cultuur

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Contactpersoon
Cluster Aruba
Datum
23 augustus 2018
Ons kenmerk
Cft 201800178
Pagina
1/6

Telefoonnummer
+5999 4619081
E-mail
info@cft.cw
Uw kenmerk

Bijlage

-

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800
E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Onderwerp
Reactie op de tweede uitvoeringsrapportage 2018

Geachte mevrouw Ruiz-Maduro,

Op 9 augustus jl. heeft het College Aruba financieel toezicht (CAft) de uitvoeringsrapportage over het tweede kwartaal van 2018 van u ontvangen. Conform artikel 17 lid 1 van de Landsverordening Aruba tijdelijk financieel toezicht (LAft) zendt de minister uiterlijk zes weken na afloop van ieder kwartaal namens de ministerraad een uitvoeringsrapportage aan het CAft. De tweede uitvoeringsrapportage is derhalve tijdig ontvangen. Hierbij ontvangt u de reactie van het CAft, waarvan een afschrift aan de Minister-President en de voorzitter van de Staten wordt gestuurd.

Oordeel

De prognose van Aruba in de tweede uitvoeringsrapportage is dat het tekort van de collectieve sector uitkomt op 2,9% bbp. Hiermee wordt niet aan de LAft-norm voor 2018 voldaan. Conform artikel 14 lid 2 LAft houdt deze norm in dat Aruba in de begroting 2018 een overschot van minimaal 0,5% bbp dient te realiseren. In zowel het advies op de ontwerpbegroting 2018 (Cft 201800072) als op de vastgestelde begroting (Cft 201800112) heeft het CAft echter geoordeeld dat de door de LAft voorgeschreven tekortcompensatie van het tekort over 2017 niet in 2018 kan worden gerealiseerd en dat daarmee het behalen van de LAft-norm in 2018 buiten bereik is. Mede gezien het feit dat er nog geen nieuw wettelijk normenkader is en er stappen dienen te worden gezet op het pad naar houdbare overheidsfinanciën, heeft het CAft een aantal aanbevelingen gedaan, waaronder de aanbeveling het tekort in 2018 in ieder geval niet hoger te laten uitkomen dan het tekort in 2017. Deze aanbeveling is opgevolgd en

Aruba heeft een begroting 2018 met een tekort van 3,0% bbp gepresenteerd. Uit analyse van het CAft naar aanleiding van de cijfers over het eerste halfjaar 2018 blijkt dat het tekort in 2018 lager zal zijn dan in 2017. Het CAft adviseert om zo spoedig mogelijk een nieuw wettelijk normenkader voor 2018-2021 vast te leggen in wetgeving.

Het CAft merkt op dat het Beleidsplan Verlaging Personeelslasten (BVP) van Aruba uit gaat van een verlaging van de personeelslasten (personeelskosten inclusief werkgeversbijdragen) in 2018 met AWG 12,2 miljoen. Volgens het BVP dient het begrote bedrag voor personeelslasten in 2018 van AWG 482,9 miljoen naar AWG 470,7 miljoen te worden bijgesteld. Het CAft merkt op dat Aruba nog de nodige stappen moet zetten om deze forse besparing voor het einde van het jaar te kunnen realiseren. Het CAft heeft met u afgesproken dat de bezuiniging op personeelslasten in een najaarsnota wordt verwerkt en uiterlijk in oktober 2018 ter goedkeuring wordt voorgelegd aan de Staten. Het is van belang dat de daarmee samenhangende begrotingswijziging zo spoedig mogelijk door de Staten wordt aangenomen. De effecten van de besparing op personeelslasten in 2018 zullen zichtbaar moeten worden in de derde en vierde uitvoeringsrapportage van dit jaar. Tevens verneemt het CAft op korte termijn hoe u, vooruitlopend daarop, ervoor zorgdraagt dat de budgetten voor personeelslasten met dit bedrag worden gekort en welke specifieke besluiten zijn genomen die er toe moeten leiden dat de besparingen nog dit jaar worden gerealiseerd en de personeelslasten van AWG 470,7 miljoen niet worden overschreden.

Toelichting

Exploitiemiddelen

De middelenrealisatie komt volgens de uitvoeringsrapportage uit op AWG 668,3 miljoen, waarvan de directe belastingen AWG 306,6 miljoen bedragen. Opvallend is dat de invorderingsacties van Departamento di Impusto (DIMP) ten aanzien van de directe belastingen slechts AWG 15,7 miljoen hebben opgeleverd van de begrote AWG 73,5 miljoen. Dit verschil wordt echter niet toegelicht. Voor de winstbelasting is AWG 55,0 miljoen als opbrengst van de invorderingsacties van DIMP begroot, terwijl over het eerste halfjaar AWG 6,1 miljoen is gerealiseerd. In de eerste uitvoeringsrapportage 2018 stond vermeld dat de winstbelasting dit jaar een genormaliseerd patroon kent en daardoor beter kan worden vergeleken met de winstbelastingontvangsten van vorig jaar. Op basis van het seizoenspatroon van 2017, zal de winstbelasting dit jaar resulteren in een tegenvaller van circa AWG 21 miljoen. Het CAft adviseert daarom om in het tweede halfjaar van 2018 de invorderingsacties van DIMP te intensiveren. Ook de realisatie van de grondbelasting ontvangsten lopen achter op de begroting, waarbij wordt aangetekend dat deze belastingsoort een minder stabiel seizoenspatroon kent. De loon- en inkomstenbelasting en de dividendbelasting lopen daarentegen juist voor op de ramingen in de begroting en zouden in 2018 kunnen leiden tot meevallers.

De realisatie van de indirecte belastingen over het eerste halfjaar 2018 komt uit op AWG 232,1 miljoen. Hiervan bedraagt de realisatie van de invoerrechten over het eerste halfjaar AWG 88,2 miljoen, wat een verbetering van AWG 10,6 miljoen betekent ten opzichte van de realisatie over dezelfde periode vorig jaar. De inzet op verbetering van de compliance ten aanzien van inklaringen lijkt effect te sorteren. Op basis van het

seizoenspatroon van 2017, zouden de invoerrechten tot een meevaller van circa AWG 13 miljoen in 2018 kunnen leiden. De realisatie van de Belasting Op Bedrijfsomzetten (BBO) over het eerste halfjaar bedraagt AWG 55,0 miljoen. Dit bedrag komt overeen met 36,6% van het betreffende bedrag in de begroting en daarmee loopt de realisatie van de BBO achter. Aruba verwacht dat met de per 1 juli jl. ingegane BBO-verhoging van 1,5% naar 3,0%, de BBO-opbrengst toeneemt met AWG 42,4 miljoen in 2018. Indien de extra inkomsten van deze omvang zullen zijn, dan zullen de in de begroting opgenomen opbrengsten voor de BBO worden gerealiseerd. Per 1 juli jl. zijn ook de accijnzen op benzine verhoogd waardoor in 2018 op deze post AWG 10 miljoen meer inkomsten worden gegenereerd.

Over het eerste halfjaar is AWG 67,2 miljoen aan niet-belastingopbrengsten ontvangen. Dit is een forse stijging ten opzichte van het tweede kwartaal 2017, toen de niet-belastingopbrengsten AWG 14,3 miljoen bedroegen. Het overgrote deel van de niet-belastingopbrengsten over het eerste halfjaar 2018 bestaat uit dividenduitkeringen van overheids-NV's. Hieronder wordt nader ingegaan op de dividenduitkeringen.

Dividenduitkeringen

In tabel 2 is een overzicht van de dividenduitkering per overheids-NV opgenomen van zowel in de begroting 2018 als in de tweede uitvoeringsrapportage 2018.

Overheids-NV's	Begroting 2018	2e uitvoeringsrapportage 2018
Aruba Tourism Authority (ATA)	12,5	12,4
Centrale Bank van Aruba (CBA)	-	8,8
Setar N.V.	11,5	10,3
Utilities Aruba N.V.	10,0	10,0
Refineria di Aruba (RdA)	17,5	9,9
Aruba Airport Authority (AAA)	1,5	2,5
Subtotaal overige entiteiten	53,0	53,9

Tabel 1: Overzicht dividendopbrengsten begroting 2018 en 2^e uitvoeringsrapportage 2018 van de overheids-NV's

Uit tabel 1 blijkt dat over de eerste zes maanden van het jaar reeds AWG 53,9 miljoen aan dividenduitkeringen is ingeboekt, terwijl voor het gehele jaar AWG 53,0 aan dividenduitkeringen is begroot. Indien de in de begroting opgenomen dividenduitkeringen die nog niet zijn binnengekomen volledig gerealiseerd worden, dan zal de post niet-belastingopbrengsten een substantiële meevaller noteren aan het einde van het jaar.

Om de voorspelbaarheid van de (meerjaren)begroting te vergroten adviseert het CAft om dividendbeleid te ontwikkelen waarmee de jaarlijkse dividenduitkeringen van de overheids-NV's worden vastgesteld. Daarnaast verzoekt het CAft wederom de jaarrekeningen van de entiteiten zoals aangegeven in de bijlage van het advies op de eerste uitvoeringsrapportage (Cft 201800127) aan het CAft beschikbaar te stellen. Tijdig inzicht in de jaarrekeningen is noodzakelijk voor het CAft om een gedegen analyse en monitoring van de dividenden en overige overdrachten tussen het Land en

zijn entiteiten te monitoren en te controleren. Daarnaast is het van belang dat het CAft inzicht krijgt in de mate waarin de in de Landsbegroting opgenomen dividendopbrengsten realistisch zijn en ook daadwerkelijk ontvangen zullen worden door het Land, rekening houdend met het budgettair kader waarbinnen de overheids-NV's hun beleidsdoelen moeten realiseren.

Personeelsuitgaven

De exploitatiekosten over het eerste halfjaar 2018 bedragen AWG 670,9 miljoen. De realisatie van de personeelsuitgaven over het eerste halfjaar 2018 laat ten opzichte van het eerste halfjaar 2017 een stijging zien van AWG 0,6 miljoen. Met Aruba zijn afspraken gemaakt om de personeelslasten in 2018 van AWG 482,9 miljoen naar AWG 470,7 miljoen (neerwaarts) bij te stellen. Het effect van de door Aruba voorgenomen taakstelling van de personeelslasten van AWG 12,2 miljoen in 2018 is ondanks eerdere toezeggingen in de tweede uitvoeringsrapportage niet zichtbaar. Aangezien Aruba voornemens is om voor de uitvoering van het Sociaal Crisisplan meer overheidspersoneel in te zetten, zal de nodige inspanning moeten worden verricht om de voorgenomen vermindering van de personeelslasten op andere terreinen te realiseren. Het CAft dringt er bij Aruba op aan om spoedig in een begrotingswijziging deze neerwaarts bijstelde personeelslasten te verwerken. Tevens verneemt het CAft op korte termijn hoe u, vooruitlopend daarop, ervoor zorgt dat de (departementale) budgetten voor personeelslasten met dit bedrag worden gekort.

Kapitaaldienst

In de uitvoeringsrapportage over het eerste halfjaar 2018 noteert Aruba AWG 16,0 miljoen aan kapitaalontvangsten en AWG 11,6 miljoen aan kapitaaluitgaven. Het resultaat van de kapitaaldienst bedraagt AWG 4,4 miljoen. De realisatie van de investeringen bedraagt AWG 2,6 miljoen op een begroting van AWG 51,2 miljoen. Het CAft constateert dat derhalve het overgrote deel van de investeringen in de tweede helft van het jaar gaat plaatsvinden. De prognose is dat de kapitaaldienst in 2018 een tekort van AWG 55,7 miljoen zal laten zien, ofwel 1,1% bbp.

Collectieve sector

Het resultaat van de collectieve sector over het eerste halfjaar van 2018 komt uit op een overschot van 0,3% bbp. Dit resultaat is opgenomen in tabel 2.

	Prognose 2018 ¹	2 ^e UR 2018 ²	Vershil ³
Exploitatierkening	-94,2	-2,5	-91,7
Kapitaaldienst	-55,7	4,4	-60,1
Subtotaal Land Aruba	-149,9	1,9	-151,8
Algemene Ziektekosten Verzekering (AZV)	1,1	-12,3	13,4
Sociale Verzekeringsbank (SVB)	7,0	14,6	-7,6
Aruba Tourism Authority (ATA)	6,0	13,3	-7,3
Universiteit van Aruba (UA)	-1,1	-0,6	-0,5
Servicio di Limpiesa Aruba (Serlimar)	-7,1	-1,0	-6,1
Stichting Educacion Profesional Basico (SEPB)	-0,1	0,0	-0,1
Subtotaal overige entiteiten	5,9	14,0	-8,1
TOTAAL collectieve sector	-144,0	15,9	-159,9
Tekort (% bbp)	-2,9%	0,3%	-3,3%

Tabel 2: Resultaat collectieve sector onderverdeelt naar Land en entiteiten

Zowel het resultaat van het Land in enge zin (AWG 1,9 miljoen, bestaande uit een exploitatietekort van AWG 2,5 miljoen en een overschot op de kapitaaldienst van AWG 4,4 miljoen) als de entiteiten binnen de collectieve sector exclusief Land in enge zin⁴ (AWG 14,0 miljoen) laten een positief resultaat zien. Het CAft constateert dat conform de gemaakte afspraken met Aruba, de eindejaarpoggnose van alle entiteiten binnen de collectieve sector in de tweede uitvoeringsrapportage 2018 is opgenomen. Uit de projectie blijkt dat het resultaat van zowel de exploitatierkening als de kapitaaldienst aan het einde van het jaar zal verslechteren. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat de kosten in de tweede helft van het jaar harder zullen stijgen dan de middelen.

Financieringsbehoefte en schuldquote

De financieringsbehoefte in 2018 bedraagt AWG 487,1 miljoen, waarvan AWG 149,9 miljoen het financieringstekort in 2018 omvat en AWG 337,1 miljoen aflopende leningen betreft. Voor de herfinanciering van aflopende leningen heeft de Rijksministerraad in het tweede kwartaal ingestemd met het maximaal aantrekken van dit bedrag op de buitenlandse markt. Het aantrekken hiervan is door Aruba aangehouden vanwege schommelingen in rentepercentages op de Amerikaanse financiële markt. Wel is ter dekking van het begrote financieringstekort 2018 op 15 juni jl. een binnenlandse

¹ In deze kolom is het door Aruba geprognoseerde tekort c.q. overschot over geheel 2018 weergegeven zoals gepresenteerd in de tweede uitvoeringsrapportage.

² Deze kolom betreft het daadwerkelijk behaalde resultaat in de eerste twee kwartalen.

³ Deze kolom bevat het verschil dat in de tweede helft van het jaar gerealiseerd moet worden om aan het tekort van 3,0% bbp zoals opgenomen in de begroting 2018 te voldoen.

⁴ De realisatiecijfers van de AZV en de SVB wijken licht af van de cijfers in de maandrapportage juni resp. de tweede kwartaalrapportage van beide instanties. In deze tabel is aangesloten bij de in de uitvoeringsrapportage gepresenteerde cijfers.

staatsobligatie aangetrokken van AWG 100 miljoen met een looptijd van 15 jaar en een rentevoet van 5,75%.

In het tweede kwartaal van dit jaar heeft Aruba AWG 67 miljoen afgelost. Onderdeel hiervan is een voor het vierde kwartaal 2018 geplande aflossing van ongeveer AWG 15 miljoen. In het tweede kwartaal zijn er voor AWG 50,0 miljoen aan extra schatkistpromessen aangetrokken. Hiermee hebben de totale schatkistpromessen het in 2017 door de Staten gemachtigde maximale bedrag van AWG 203,0 miljoen bereikt. In het tweede kwartaal zijn voor AWG 77,5 miljoen aan kortlopende schulden afgelost. De kortlopende schulden waren sinds het derde kwartaal 2017 opgelopen. Per saldo is de schuldstand in het tweede kwartaal 2018 nauwelijks gestegen (AWG 2,5 miljoen) ten opzichte van de schuldstand aan het einde van het eerste kwartaal. Aan het einde van het tweede kwartaal bedraagt de totale schuld AWG 4.207,8 miljoen. Hiermee komt de schuldquote uit op 86% op basis van de door de bbp-prognose van de Centrale Bank van Aruba van AWG 4.903 miljoen. Het CAft gaat ervan uit dat wanneer de andere leningen worden aangetrokken, de schatkistpromessen volgens afspraak zullen worden afgelost, zodat de schuldquote onder de 90% bbp zal blijven.

Financieel beheer

Het CAft heeft bij herhaling gewezen op het belang van een door de accountant gecontroleerde jaarrekening. In dit kader acht het CAft het positief dat het eerste deelonderzoek naar de balanspost materiële vaste activa is afgerond. Het doel van dit onderzoek was om de controleerbaarheid van deze balanspost te toetsen aan een aantal objectieve criteria. Dit kan als opmaat worden gezien naar het uitvoeren van een accountantscontrole. Het CAft beveelt aan om op korte termijn ook de andere balansposten te onderzoeken en vervolgens de waarderingsgrondslagen op korte termijn te formaliseren. Een en ander moet onderdeel gaan uitmaken van het op te stellen plan van aanpak. Het CAft betreurt het dat dit voorstel is vertraagd en pas na de zomer verder kan worden besproken. Het CAft acht het van belang dat hier hoge prioriteit aan wordt toegekend en dat in ieder geval voor eind 2018 er een concreet plan van aanpak ligt met een tijdspad dat is afgestemd met de Centrale Accountantsdienst Aruba, Algemene Rekenkamer Aruba en directie Financiën.

Mocht u behoefte hebben aan een toelichting op dit schrijven dan is het CAft graag bereid die te geven. In de verwachting u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College financieel toezicht

Prof. dr. R.H.J.M. Gradus

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De minister-president van Aruba
De voorzitter van de Staten van Aruba
De directeur van de directie Financiën van Aruba